התם ידיע ממשו הכא לא ידיע ממשן:

ומרית מרופה וציר שאין בה דגה וכו': מאי

חילק אמר רב נחמן בר אבא אמר רב זו

סולתנית ומפני מה אסורה מפני שערבונה

עולה עמה: יחנו רבנן אין לו עכשיו ועתיד

לגדל לאחר זמן כגון הסולתנית והעפיץ

אהרי זה מותר יש לו עכשיו ועתיד להשיר

בשעה שעולה מן הים כגון אקונם ואפונם

כמספטיים ואכספטיים ואומנס ימותר אכריז

רבי אבהו בקיסרי קירבי דגים ועוברן ניקחין

מכל אדם חזקתן אינן באים אלא מפלוםא

ואספמיא כי יהא דאמר אביי האי צחנתא

דבב נהרא שריא מ"ם אילימא משום

דרדיפי מיא והאי דג ממא כיון דלית ליה

חום השדרה בדוכתא דרדיפי מיא לא מצי

קאי והא קא חזינן דקאי אלא משום דמליחי

מיא והאי דג ממא כיון דלית ליה קלפי

בדוכתא דמליחי מיא לא מצי קאי והא

קחזינן דקאי אלא משום דלא מרבה מינא

דג ממא אמר רבינא האידנא דקא שפכי

ביה נהר גוזא ונהר גמדא אסירי אמר אביי

האי חמרא דימא שרי תורא דימא אסיר

וסימניך שמא שהור שהור שמא אמר רב

אשי שפר נונא שרי קדש נונא אסיר וסימניך

יקדש לה' איכא דאמרי קבר נונא אסור

וםימניך קברי עובדי כוכבים ירבי עקיבא

איקלע לגינזק אייתו לקמיה ההוא נונא דהוה

לחיפושא חפייה בדיקולא חזא ביה

מבורת הש"ם

קסה א ב מיי' פ״ה מהלי מאכלות אסורות הלכה כד סמג עשין סב טור ש"ע י"ד סי פג סעיף א: קסו ג טוש"ע שם סעי

קםז ד מיי׳ פ״ט שם הלכה כד סמג שם

טוש"ע י"ד סי לו סעיף א ב וסי קג סעי' ו: קסח ה ו מיי פ"י מהלי מעשר הלכ' ב ופ"י הלכה ה סמג עשין קלה: קסמ ז מיי׳ פ״י מהל׳ מטמל משכב מסמל משכב ומושב הלכ׳ ה סמג שם: קע ח מיי׳ פ״ב מהלי

יוע זו מייי שייב מהרי לילית הלכה ו: קעא ט י מייי פייי מהלי מנומה משכב ומושב הל" ו ופ"י מהל" מעשר הל"ג סמג שם: קעב כ ל מיי' פי"ג מהלי מאכלות

אסורות הלכה י סמג לאוין . קמח טוש"ע י"ד סי" קיח קננו טוטייע יייד טיי קינו סעיף א: קעג מ מייי פ"ב מהלי ציצית הלכה ו סמג

רבינו חננאל

בידוע מותר. וקיימא לן כחזקיה דהוא רבו של ר' יוחנן: והחילק פי' מין דגים קטנים שמו חילק. ואמר רב היא . סולתנית והיא דג טהור ומפני מה אסורה מפני דגים טמאים מעורבים בה ועולין עמה: ירושלמי ועולין עמה: ירושכטי אמר ר' יוחנן היא חילק היא טרית טרופה: ת"ר דגים שאין להן עכשיו קשקשין ועתידין ליגדל לאחר זמן כגון . הסולתנית והעפיץ. או הטרווגיות והעפיץ. או דגים שיש להן עכשיו ועתידין להשירן בשעה שעולין מן הים כגון יאסיפתיאוס ואטונס. אלו כולם שמות של מיני כולם שמותו של מיני דגים בלשון יון הן וכולן מותרין הן. הואיל וקשקשין נמצאין בהן בין בתחלה בין בסוף. מכריז ר' אבהו בקסרי קרבי דגים ועוברן נקחין מכל אדם. חזקתן אינן באין אלא מפילוסא ואספמיא. שמות של מקומות. כי הא נהרא שריא. ואסיקנא מאי טעמא טינא דבנהרא לא מרבי דג טמא. והאידנא דשפכי בה נהר (נתן) ייו. גוזן] ונהר גומדא אסירא[גוזן] דאמרינן הני מנהר (נתן) [גוזא] ונהר גומדא אתו. מיכן שרא ר' אבהו דסבר טינא דפילוס ואספמיא נמי לא מרבי דג טמא משום הכי קרבי דגים משום הכי קרבי דגים ועובריהן של אותו מקום כולן מותרין. אמר אביי חמרא דימא שרי. תורא דארעא שרי בימא. דשרי בארעא אסיר בימא. אמר קדש נונא אסיר. אלו . הם שמות דגים ידועים. מי ששמו קדש (וחולין)

ואסר ר"מ וי"ל דהתם כיון דנפלט היין מן הקנקנים בשל ישראל הוה כמו בעין וידיע ממשן אבל יין למוך הכבשים לא ידיע ממשן שמתבטל היין בכבשים ולמאי דפרישית לעיל דלא אסר רבי

מאיר קנקנים ניחא: ארן דו עבשיו ועתיד דינדל לאחר ומן. אומר ר״י דלריש אין לו עיין לו כלומר עיין עליו אם יש לו עכשיו או עתיד ליגדל לאחר זמן והכי דרשינן ביבמות (דף כב:) ובן אין לו עיין לו: ומימניך ממא מהור מהור ממא. לכאורה לא קא יהיב

האי סימנא אלא להני תרי מיני אחמרא ואתורא אבל אשאר מינין לא דהא בפ"ב דקידושין (דף מא.) אמר רבא מלח שיבוטא והוא עו של ים כדאמר בפ' הפרה (ב"ק דף נה.) הנהיג בעיוא ושבוטא מאי: ה"ג רש"ר שפר נונא שרי קדש נונא אסור וסימניך קדש לה' ואיכא דאמרי קבר נונא אסור וסימניך קברי עובדי בובבים. ור״ח גרס חיפכח שפר נונא אסור קדש נונא שרי וסימניך (ירמיה ב) קדש ישראל לה' כלומר השם התירו לעמו ואיכא דאמרי קבר נונא שרי וסימניך קברי עובדי כוכבים אינם מטמאין באהל כלומר אינו טמא וכן משמע בסמוך דמייתי ההיא עובדה דהייתי ההוה נונה דדמי לשפר נונא בתר עובדי דההוא דדמי לחיפושא ולללופחא דדגים טמאים הם משמע דשפר נונא נמי דג טמא סוא: אגב חורפיה דחילתיתא ה"ל כנותן מעם לשבח. וא"ת דלפגי ליה בקליפה כדאמר (חולין דף ח:) גבי שחטה בסכין טריפה וי"ל דחורפיה דחילתיתא בלע טפי ולא סגי בקליפה וי"מ כמו כן דבלל וקפלוט שנחתך בסכין של עובדי כוכבים דלא סגי ליה בקליפה דאגב חורפיה בלע טפי ושמעתי בשם הר"ם דחילתיתא דוקא דחריף טפי ולא בצל וקפלוט: אבור רב חבי"ת בחותם אחד אסור. פרש"י לפי שדמיהן יקרים והר"ר אפרים בר דוד היה אומר הטעם משום דאיתיה לאיסורא בעיניה אבל חמפ"ג אינו אלא תערובת אבל אין לומר הטעם משום יוקר שהרי מוריים דמיה יקרים מיין ואין נראה לר' יהודה דהא ודאי דאיכא הרבה מקומות שהיין יוקר יותר כדאמר לעיל (דף לד:) קיסתה דמוריים בלומה קיסתה דחמרא בד' לומי לכך נראה לו יותר טעם רש"י דפי' משום יוקר וכן

משמע בסמוך דקאמר מ"ש גבינה

דלא טרח ומזייף כו' וכן גבי פת

דאי איכא גביה כי האי לא טרח ומזייף:

הסם ידיע ממשו. שהרי מטבילין בו והרוטב נאכל והיין נאכל התם ידיע שמשו. וא״ת מקשי ליה קנקנים דלא ידיע ממשו. עמו: הכא לא ידיע ממשן. שאין אוכלין הרוטב אלא הירק ולא הכניסו הירק לתוכו אלא להתקיים: הרי זה מותר גרסינן: קירבי דגים. שותנן: עוברן. הן בילים של דגים: מפלוסא

אסורין

ואספמיא. ואין דגים טמאים מלויין שם: לחנתא. חילק: דבב נהרא. דבב שם הנהר: דרדיפי. בכח מקלחין דבדב"ש בלע"ז: דלא מרבה טינה דג טמה. קרקעית של חותו הנהר אין מגדל דגים טמאים: חמרא דימא וחורא דימא. דקי"ל במסכת חולין (דף קמ.) כל שיש ביסי יש ביבשה יחון מן החולדה: טמא. ביבשה טהור בים: מי קדש לה'. סתם קדש אסור: קדש נונא. שם דגים שבים: חיפושת. דג טמח: חפייה בדיקולא. כיסהו בסל ופירכס בתוכו ונשרו קליפין ונראו בדפניהם קשקשים דקים: לללופחא. דג ושמו אנגילי״א: להדי יומא. נגד השמש: לימחי. קשקשים דקים: משיכלי חיורי. מתוך שהן לבנות נראין בהן קשקשים שהן שחורין: שמעיה לההוא דהוה קרי. לההוא מינא: באטי. והוא שם דג טמא: מחליה ליה. ממתקו: מאינשי ביתיה. אשתו. ודרך הרתאים למכור קלא אילן בשם תכלת: נפלח ליד. נפלת לידי. כלומר עכשיו אתה לריך לי: לריכין לקבל דברי חברות. מתחלה קודם שיהו נאמנין 0 לכל דברי חברות שיאכלו בטהרה ושיעשרו פירות וכיולא בהן: מוכס. סתמא גזלן: קשרי מוכם. חותמות לנותני המכס כדי שלא יתבעום חביריו ומשרתיו פעם אחרת: הבי"ת. סימן הוא חלב בשר יין תכלת:

קלפי ושרייה רב אשי איקלע לממדוריא אייתו לקמיה ההוא נונא דהוה דמי לצלופחא נקטיה להדי יומא חזא דהוה ביה צימחי ושרייה רב אשי איקלע לההוא אתרא אייתו לקמיה ^(a) נונא דהוי דמי לשפרנונא חפייה במשיכלי חיורי חוא ביה קלפי יושרייה רבה בר בר חנה איקלע לאקרא דאגמא קריבו ליה צחנתא שמעיה לההוא גברא דהוה קרי ליה באטי אמר מדקא קרי ליה באטי ש"מ דבר טמא אית ביה לא אכל מיניה לצפרא עיין בה אשכח ביה דבר ממא קרי אנפשיה ²לא יאונה לצדיק כל און: והקורט של חילתית: מ"ט משום דמפסקי ליה בסכינא אע"ג דאמר מר יונותן מעם לפגם מותר יאגב חורפיה דחילתיתא מחליא ליה שמנוניתא והוה ליה כנותן מעם לשבח ואסור עבדיה דר' לוי הוה קא מזבין חילתיתא כי נח נפשיה דר' לוי אתו לקמיה דרבי יוחגן אמרו ליה מהו למיזבן מיניה אמר להו "עבדו של חבר הרי הוא כחבר רב הונא בר מניומי זבן תכילתא מאנשי דביתיה דרב עמרם חסידא אתא לקמיה דרב יוסף לא הוה בידיה פגע ביה חגן חייטא א"ל יוסף עניא מנא ליה בדידי הוה עובדא דזביני תכילתא מאנשי רביתיה דרבנאה אחוה דר' חייא בר אבא ואתאי לקמיה דרב מתנא לא הוה בידיה אתאי לקמיה דרב יהודה מהגרוניא אמר לי נפלת ליד הכי אמר שמואל סיאשת חבר הרי היא כחבר ס(תנינא להא) דת"ר אשת חבר הרי היא כחבר עבדו של חבר הרי הוא כחבר "יחבר שמת אשתו ובניו ובני ביתו הרי הן בחזקתן עד שיחשדו וכן חצר שמוכרין בה תכלת הרי ח(הן

בחזקתן) עד שתיפסל שת"ר "אשת עם הארץ שנשאת לחבר וכן בתו של עם הארץ שנשאת לחבר וכן עבדו של עם הארץ שנמכר לחבר כולן צריכין לקבל דברי חברות יאבל אשת חבר שנשאת לעם הארץ וכן בתו של של עם הארץ ושנשאת לעם הארץ וכן בתו של חבר שנשאת לעם הארץ וכן עבדו של חבר שנמכר לעם הארץ אינן צריכין לקבל דברי חברות לכתחלה דברי ר"מ ר' יהודה אומר אף הן צריכין לקבל דברי חברות לכתחלה יוכן היה ר"ש בן אלעזר אומר מעשה באשה אחת שנשאת לחבר והיתה קושרת לו תפילין על ידו נשאת למוכם והיתה קושרת לו קשרי מוכם על ליין מתכלת ידו אמר רב חבי"ת אסור בחותם אחד חמפ"ג מותר בחותם אחד חלב יבשר אסורין'

אסיר. וסימן קברי עובדי כוכבים טמאין. ר' עקיבא חפיה לההוא דג דהוה דמי לחיפושא בדיקולא. פי חיככו לאותו הדג בכפיפה חדשה ומצא בו קשקשין וטהרו. וכן רב אשי העביר גבו ש לא היים מים מים בים בים היים היים אותו דג שהיה דומה לצלופתא בשמשא דיומא וחוא ביה צמחי ושרייה. נתברר כי אלו חיפושא ושפרנונא וצלופתא כולם דגים טהורים הן. רבה בר רב הונא קריבו (ל על ⁽¹⁾ כיור של הרש וראה בו קשקשין וטהרו. ור' אמי החזויק אותור דג שהיה דומה צלופחא בשמשא דיומא וחזוא בייה צמחיר ושריה. נחברר כי אלו חיפושא ושפרונא וצלופחא כולם דגים טהורים הן. רבה בר רב הונא קריבו ליה באקרא דאנמא צחיתא. שמע גבאסי אמר מאי דקמה פי נתנחש ואמר אין שם באטי. מה זה שלפנינו כלומר אין זה אלא דבר מכשול של און. וקורט של חלתית אסור משום שמפסקי ליה בסכין של עובדי כוכבים. ואע"פ שאמר מר כל נותן טעם לפנם מותר. אגב דחורפי דחלתית ממתקו כה השמנונית של עובד כוכבים והאיק בי אוא קרי אנפשי לא יאונה לצדיק כל און. וקורט של חלתית בשוק. בתר דנח נפשיה דלוי שאלו ל) ואמר להו רי יותנן עבד חבר הרי הוא כחבר. רב הונא בר (משימי) [מעומר] זבן תכלת לציצית מאשת רב עמרם חסידא ובעא לה למילתא ופשט ליה חנן חייטא אנא זבני תכלת מאשתו של רבנאי ובאתי לפני רב יהודה ואמר לי מתגרניא נפלת ליד. כלומר בעל תיגרא (בעל מתחתה היה) נפלת לידי ואמר לי הכי אמר שמואל אשת חבר הרי היא כחבר. חבר שמת אשתו ובניו ובני ביתו הרי הן בחזקתן כו' עד שתפסל: ת"ר אשת עם הארץ שנשאת לחבר וכן עבד עם הארץ שנמאר לתם הארץ שנשאת לחבר וכן עבד עם הארץ שנומאר לעם הארץ וכן עבד שנשאת לעם הארץ וכן עבד של חבר שנמאת לעם הארץ וכן עבד שנשאת לחבר וכן בת חבר שנשאת לחכם והיתה קושרת לו תפילין בורועו ומת ונשאת למוכס והיתה קושרת לו תפילין בורועו ומת ונשאת לומר מום בר משבה באשה שנשאת לחכם והיתה קושרת לו תפילין בורועו ומת ונשאת לומרת לו אלור אומר משום ר' מארר מעשה באשה שנשאת לחכם והיתה קושרת לו תפילין בורועו ומת ונשאת לומר מום בר מבה מבאר מעשה באשה שנשאת לחכם והיתה קושרת לו תפילין בורועו ומת ונשאת למוכס והיתה קושרת לו תפילין בורועו ומת ונשאת לומר מום בר מבה בתלב. מפקינן חלב ומעילינן חתיכת דג שאין בה סימן.

ל) חולין סו. ע"ש, ב) סוכהיח., ג) [עי' חוס' לעיל לד. ד"ה ר"ע איהלע לגינוה ועי היטב מ"ם בשם רש"י תענית ס) [שבועות ל:], ו) [ברי"ף ים (שפושות ל.], זו [פלי ף והרא"ש ליתא ע"ש], 1) [בכורות ל:], **ח**) [ל"ל היא בחזקתה וכ"ח בבכורות], כחוקמה זכ ט בכבורוען, ש) בכורות שם עש"ה [תוספ' דמאי פ"ב הי"ב ע"שו. י) ובכורות שם ע"ש ע שן, יא [בפורות שם ע ש היטב], ל) [ביבשה רש"ש], () [בים רש"ש], מ) [ל"לאחר ד"ה קדש נונאן, נ) [בדפו"י

תורה אור השלם 1. וַיּאמֶר אֲלֵהֶם הוּא אֲשֶׁר דִּבֶּר יְיָ שַׁבְּתוֹן שַׁבַּת קֹדָשׁ לִיִי מָחָר אַת אֲשֶׁר ואת אשר האחו אחו יואפו ביפו יְבֵּוּר בְּשֶׁלוּ וְאֵת כָּכּ הָבַשְׁלוּ בַּשֵּׁלוּ וְאֵת כָּכּ הָעֹרֵף הַנִּיחוּ לְכֶב למשמרת עד הבקר:

יְנִישְּׁבֶּוּ וֹז עֵוֹ וַנִּבּקּוּ: שמות טז כג 2. לא יְאֻנָּה לַצַּדִּיק כָּל אַון וּרְשַּעִים מַלְאוּ רַע:

הגהות הב"ח (h) גם' לקמיה ההוא נונא דהוה דמי לשפרנונא:

לעזי רש"י

רבדב"ש [רבדי"ש]. שטף ב. ב. אנגיל"א. צלופח (דג

מוסף רש"י

. סולתנית. מיו דגים וסולתנית שמן ובקטנותו אין לו וקשקשת ועתיד לגדל לאחר דגים קטנים ונמכר הרבה דגים טמאים דומין לה (חולין סו:). צחנתא. מין הנהל בנ שמו (סוכה יח.). מיא. קלות ובהמה ודגים להיות שדרתו עומדת בבריאות (שם). והא קא חזינן דקאי. נכמה נהרות טמא. אין טיט של אותו נהר מגדיל ומשקין שקנים ירמשים (שם). יוכדיו לאותו נהר (שם). **חכר** (בכורות ל:). קשרי בוכם. שיש חוממות למוכסים וכשנותנין להן המכס הם נותנין לו חותם